

Időskor és a térhasználat – ageizmusról másként

Szekcióösszefoglaló

A témát egy négyes felosztásból próbáltuk kifejteni. Először is az ember és a tér kapcsolatáról általánosságban, mégpedig kicsit tudományosan, az antropogeográfia (emberföldrajz – a szerk.) oldaláról. Ezen belül fontos megemlíteni a *szociotóp* fogalmát, amely azt jelenti, hogy az adott területnek a lakói az ott levő szociális és kulturális intézményeket mennyire tudják megközelíteni, illetve azon a körön belül, ahol élnek, mennyire elérhető számunkra – ez különösen az idősök szempontjából egy fontos kérdés.

Másodikként kifejezetten az idősöknek a biológiai változásait vettem sorra, amelyek befolyásolják aktivitásukat.

Harmadsorban a közösségi tereknek a különböző fajtáit, ami az idősök szempontjából szóba jöhet. Itt a gerontológiáról szélesebb összefüggésben is szót ejtettünk. Nem utolsó sorban pedig arról, hogy ezekben a szociális és kulturális terekben az idősebbek miként tudnak lehető legkönnyebben közlekedni, valamint milyen szempontból kell külön figyelmet szentelni a fiatalabb populációkra

és az idősebbekre. Itt három nagy kérdés merül fel: a biztonság, a tájékozódás és a tájékoztatás kérdése. Szóba jön e kérdéskörnél a kulturális terek elérhetősége, az odavezető út és az épület vonzása – a hozzájárulók szerint is külön jelentősége van ennek, erre majd visszatérek. Azután a bejárat minősége, a belső terek, az előcsarnoktól kezdve a lépcső és a folyosók minősége az említett biztonság és tájékozódás szempontjából. Aztán maga az a belső tér, amelyben történnek a főbb programok, ami egyben a kulturális tér lényegi megvalósulása. Ezen belül még arról is beszélünk, hogy a *proxemika*, tehát az emberek közötti távolság mennyire fontos, mert ez az idősök számára adott esetben különbözik a többi emberhez viszonyítva. Ez a probléma megjelenhet például a közlekedésben is, és bármilyen más közösségi helyen is.

Ehhez még hozzátartozik, mint negyedik téma, az aktív és sikeres idősödéssel kapcsolatos paradigmaváltás is, ami az utóbbi időben nagyon kiemelt téma az Európai Unióban, az ENSZ-ben, ugyanúgy, mint az egész világon, hogy ezek-

nek a közösségi tereknek milyen jelentősége van ebben a programban, és hogy mennyire fontos, hogy valóban meg tudják közelíteni a tereket, és ezekben a közösségi terekben mennyire érzik otthon magukat, mennyire tudnak ismételtlen részt venni az ottani programokban.

Több más kérdés is felmerült még, de ezek már többnyire részletkérdések voltak, bár így is nagyon fontosak. Az egyik, amit az egyik kollégánál említett, az úgynevezett *kanapé program*. Budapesten, az egyik művelődési házban, amíg az idős ember elhozza az unokáját egy fiatalabbaknak szóló programra, addig ő is részt tud venni egy olyan foglalkozáson, ahol megfelelő komfortérzettel tudja eltölteni a várakozási időt.

A másik érdekes program, a *Zöldnövények* program, ami arról szól, hogy a területen, az idősök által felajánlott zöldnövényeket összegyűjtik, és azokat ellátják olyan cédulával, amin rajta van az, hogy kitől származik.

Van olyan személy, aki – jellemzően egy 70-80 éves ember – régi típusú épületbe megy szívesen, mi-

Bó község IKSZT akadálymentes feljáró

Csenger, református otthon

vel nem igazán érzi otthon magát egy modern épületben. Egy kolléganő megosztotta velünk, hogy miként vezette be, ismertette meg az időseket egy számukra új térrel, s idővel mennyire tudták magukat ott otthon érezni, mennyire tudták belakni ezt a számukra új, szokatlan környezetet. Mindezek a témák, az idősödés pszichológiájának komoly kérdéseit vetik fel. Beszélhetünk akár a zöldnövény programról, akár arról, hogy egy épületben miként érzi magát az az illető, aki hozzá volt szokva egy régebbi korok elvárásaihoz igazodó épülettípushoz, de akár arról is, hogy egy újfajta épületben vajon tudja-e elég otthonosan érezni magát egy idősebb ember, bár sokszor ez komfortosabb.

A következő, ami fölmerült, és a tereknél külön hangsúlyozott az egyik kolléganő, a sportolásra alkalmas termék. Erről külön nem beszéltem, így külön föl hívták rá a figyelmemet.

Ami még egy érdekes kérdés az idősek kapcsán: a virtuális tér. A baby boomer korosztály az, aki

most nyugdíjas korba lép. Azért szerencsére már többen vannak közöttük, akik az elmúlt 10-20 évben olyan helyen dolgoztak, ahol kikerülhetetlen volt, hogy megismerjék és használják a virtuális teret, vagy az internetet. Az ő számukra már biztosan nem úgy kell megközelíteni az informatika világát, nem úgy kell tanítani őket, mint mondjuk, az én korosztályomat – én most már messze 70 fölött vagyok. Minket nyilván másképp kell tanítani, ellentétben a mostaniakkal, akik már a virtuális térben sokkal otthonosabban mozognak.

És akkor itt van egy másik fontos kérdéskör is: beszélünk azokról a településekről, nagyvárosokról, kisvárosokról, ahol vannak az idősebbeknek is megfelelő kulturális intézmények, de ott van a falvak, a kis települések esete, ott vajon hogyan lehet az időseket bevonni, és ez kinek is lenne tulajdonképpen a feladata. Esetleg a falugondnoké, a szociális ellátó szolgálaté? Az a javaslat került elő, hogy ezt nagyon fontos lenne magasabb szinten is megemlíteni, és a jövőben ebbe az irányba is lépéseket tenni.

Azt gondolom, hogy ezek voltak a legfontosabb kérdések, amit fölvetettünk. Tehát mindenképpen – mintegy összefoglalólag – azt tudom mondani, hogy az aktív idősödés koncepciójának megvalósításában sok és elengedhetetlen feladat van még előttünk, és tovább kellene gondolni ebben a közösségi terek működését, és megtalálni a kistelepülések idősei számára is a megfelelő színtereket.

BOGA BÁLINT alapfoglalkozása és hivatása orvos, immár 56 éve. Orvosként a belgyógyászat több területével foglalkozott, 23 éven keresztül kórházi osztályvezető főorvos volt, ezen belül 12 évig krónikus, főleg geriátriai feladatokat végző osztályon. Ehhez kapcsolódóan szélesebb összefüggésekben foglalkozott/ik a szociális gerontológia több területével, 38 éve kiemelt kérdéskör számára a geroeducáció (idősek tanulása). Három egyetemen oktat gerontológiai tárgyat, szenior akadémiákon előadásokat tart. A Magyar Gerontológiai és Geriátriai Társaság elnöke volt 2005 és 2010 között. 19 gerontológiai témát feldolgozó könyve 2014-ben jelent meg a Pillantás a dombról című kötete.